

بیانیه عمومی سازمان عفو بین الملل

3 مارچ سال 2023 ASA 11/6475/2023

افغانستان: شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد باید به معافیت از مجازات طالبان پایان دهد

شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد باید فوراً یک مکانیزم تحقیقی مستقل را در رابطه به افغانستان ایجاد کند، که مأموریت آن تحقیق در مورد وضعیت و شرایط مربوط به ادعاهای جرایم مربوط به قوانین بین المللی، شناسایی عاملان بالقوه آن، جمع آوری، تثبیت، حفظ، تجزیه و تحلیل شواهد برای تطبیق عدالت در سطح بین المللی در آینده باشد. مکانیزم تحقیقی بین المللی مکمل مأموریت حیاتی گزارشگر ویژه سازمان ملل در مورد وضعیت حقوق بشر در افغانستان و نقش نظارتی هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان (یوناما) خواهد بود.

طالبان پیوسته و آشکارا نشان دادند که مایل به انجام تحقیقات بی طرفانه، مستقل و مؤثر در مورد نقض حقوق بشر توسط اعضای خود نیستند. به همین منوال، اکنون زمان آن فرا رسیده است که جامعه جهانی اعلامیه های عمومی و مکرر را با اقدامات ملموس پیگیری نماید. از 15 اگست سال 2021 زمانی که طالبان قدرت را بدست گرفتند و برخلاف تعهدات خویش که با جامعه جهانی انجام داده بودند، به طور سیستماتیک حقوق زنان و دختران را نقض کردند، رفتارهای که قبلاً گزارشگر ویژه سازمان ملل در موردش گفته است ممکن جنایت علیه بشریت تلقی گردد. سازمان عفو بین الملل تا هنوز سه تحقیق در مورد کشتار دسته جمعی هزاره ها توسط نیروهای طالبان انجام داده است و مقامات فعلی در افغانستان نتوانسته اند در هر سه مورد عاملان مظنون این کشتارها را تحقیق نموده و به پنجه عدالت بسپارند.

ایجاد این مکانیزم به دلیل ماهیت مداوم نقض و سوء استفاده از حقوق بشر ضروری .. در ماه نوامبر سال 2022، طالبان اجرای تاسف بار شلاق زدن و در ماه دسمبر جزای اعدام در ملاء عام را از سر گرفتند. با ادامه درگیری های مسلحانه بین طالبان و جبهه مقاومت ملی (NRF) در پنجشیر، گزارشها در مورد دستگیری های خودسرانه، بازداشتها، قتل های غیرقانونی و سایر تخلفات نیز وجود دارند.

سازمان عفو بین الملل خواهان ایجاد یک مأموریت حقیقت یاب، یا مکانیزم تحقیق مستقل مشابه، با مأموریت و منابع چند ساله برای تحقیق، جمع آوری و حفظ شواهد در مورد نقض حقوق بشر و تخطی های صورت گرفته در سراسر کشور می باشد. چنین مکانیزم برای اطمینان از اینکه نقض فاحش قوانین حقوق بشر و حقوق بشردوستانه از نظارت خارج نمی شود و اطمینان حاصل می شود که مظنونان به مسئولیت جزائی در محاکمات عادلانه از طریق مکانیزم های عدالت بین المللی پاسخگو هستند، بسیار مهم است. همچنان این تحقیقات به کشورهای عضو سازمان ملل امکان را می دهند که به طور کامل از وضعیت محل واقعه مطلع شوند، زیرا آنها تصمیمات مهمی را در مورد چگونگی واکنش به بحران، چگونگی کمک به حفاظت از حقوق و زندگی مردم افغانستان و نحوه جلوگیری از جنایات بیشتر می گیرند. عدم پاسخگویی کنونی به تشدید تخلفات و سوء استفاده های شدید در سراسر کشور کمک می کند و باید این خلا از بین برود.

تاریخچه معافیت از مجازات

سوابق بسیار واضح می باشد. در طول هجده ماه گذشته طالبان به عنوان مقامات فعلی افغانستان هستند، نه اراده و نه توانایی تحقیق در مورد اقدامات اعضای خود را که به شدت حقوق بشری گروه های در معرض خطر، از جمله زنان، دختران و اقلیت های مذهبی و قومی را نقض می کنند، نشان نداده اند. همانطور که سازمان عفو بین الملل، یوناما و سایر نهادها مستند سازی نموده اند، وضعیت کنونی بر اساس معافیت طولانی مدت در افغانستان برای جنایات تحت قوانین بین المللی و سایر موارد نقض حقوق بشر و تجاوزاتی است که توسط همه طرف های متخاصم در طول دهه ها درگیری صورت گرفته است.

در سال 2021، قبل از اینکه کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان توسط طالبان لغو گردد، برای اولین بار خواستار ایجاد یک هیأت حقیقت یاب به دستور سازمان ملل متحد شد، تا به طور خاص در مورد قتل های هدفمند، حملات بر هزاره ها و سایر اقلیت های مذهبی و خشونت ها علیه غیر نظامیان، به ویژه زنان و دختران تحقیق نمایند. این فراخوان توسط کمیشنر عالی حقوق بشر، پروسیجرهای خاص (پروسه های ویژه)، سفیر افغانستان در سازمان ملل متحد مستقر در جینوا و مجموعه گسترده ای از سازمان های جامعه مدنی ملی، منطقه ای و بین المللی که همگی در مورد این نیاز در تصمیم خود ثابت و صریح بوده اند، تأیید گردید.

متأسفانه، تلاش های شورای حقوق بشر تا به امروز برای جمع آوری شواهد برای پیگرد قانونی (قصایی) آینده کافی نبوده است، در این خلا، فرهنگ معافیت از مجازات، به شمول زمان حاکمیت فعل طالبان ادامه دارد. در 19 اگست سال 2021، سازمان عفو بین الملل شواهدی مبنی بر کشتار 9 نفر از قوم هزاره در قریه مندرخت در ولسوالی مالستان ولایت غزنی منتشر نمود. در اوایل ماه جولای هنگام تصرف شهر توسط جنگجویان طالبان، شش تن از این افراد کشته و سه تن از آنها شکنجه گردیده بود. امکان دارد این کشتار به حیث جرایم جنگی تلقی گردد.

در آن زمان، طالبان به درخواست های رسمی سازمان عفو بین الملل برای رسیدگی به این ادعا پاسخ ندادند و تاکنون هیچ تحقیق معتبری در مورد این موضوع صورت نگرفته است.

در 5 اکتوبر سال 2021، سازمان عفو بین الملل شواهدی را منتشر کرد که نشان می‌دهد به تاریخ 30 اگست، جنگجویان طالبان در ولایت دایکندی 13 تن از قوم هزاره به‌شمول یک دختر 17 ساله، را به قتل رساندند. بیشترین قربانیان این کشتار اعضای سابق نیروهای دفاعی ملی افغانستان بودند که تسلیم طالبان شده بودند. امکان دارد این کشتار به حیث جرایم جنگی تلقی گردد.

به تاریخ 15 اکتوبر، وزارت داخله طالبان این گزارش را یک جانبه خواند، اما تاکنون خود شان هیچ تحقیق معتبری را در زمینه انجام نداده اند.

در 15 سپتمبر سال 2022، سازمان عفو بین الملل شواهدی را منتشر کرد که نشان می‌دهد به تاریخ 26 جون، در ولایت غور، نیروهای طالبان شش تن از قوم هزاره به شمول یک دختر 12 ساله را در پی یورش شبانه به خانه یک مقام امنیتی دولت قبلی که در این شهر ایفای وظیفه می‌نمود کشتند. چهار مرد را توقیف و بعداً به قتل رساندند و حد اقل بر جسد یکی از آنها علایم و آثار از شکنجه به وضوح دیده می‌شد که خود مثال از اعدام‌های فراقانونی است.

در آن زمان، طالبان این عملیات را یک عملیات نظامی قانونی اعلام کرده بود و ادعا نموده بود که قربانیان در جریان جنگ جان خود را از دست دادند. اما شواهدی که توسط سازمان عفو بین الملل جمع آوری شده اند نشان می‌دهند که این موضوع صحت ندارد. با وجود درخواست‌های مکرر برای تحقیقات مستقل و بی‌طرفانه در مورد این قتل‌ها، طالبان هیچ اقدام دیگری انجام ندادند.

تا زمانی که یک مکانیزم بین المللی حقیقت یاب و حفظ شواهد توسط سازمان ملل متحد ایجاد نشود، جامعه بین المللی در این معافیت از مجازات شریک است.

تبعیض سیستماتیک علیه زنان و دختران

زمانی که طالبان در سال 2021 قدرت کشور را به‌دست گرفتند، تعهد نمودند که از حقوق زنان و دختران حمایت می‌نمایند. مگر برعکس آن در طول هجده ماه، طالبان به‌طور سیستماتیک حقوق آنها را نقض کردند.

همانطور که سازمان عفو بین الملل به طور گسترده در گزارش ماه جولای سال 2022 خود مستند نموده است، طالبان حق تحصیل، حق کار و حق آزادی گشت و گذار زنان و دختران را نقض نموده اند. ساختارهای مانند وزارت امور زنان و کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان؛ سیستم‌های حمایت و حفاظت از زنان و دختران که از خشونت خانوادگی فرار می‌کنند را از بین بردند و به افزایش سطح ازدواج زود هنگام و ازدواج اجباری کودکان و زنان در افغانستان کمک نمودند. زنانی که به‌طور مسالمت آمیز به محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های طالبان اعتراض کرده اند مورد آزار و اذیت، تهدید، دستگیری خودسرانه، ناپدید شدن، بازداشت و شکنجه قرار گرفته اند.

از زمان نشر آن گزارش، وضعیت روز به روز وخیم تر گردید. در ماه نوامبر سال 2022، طالبان سه زن مدافع برجسته حقوق بشر به نام‌های ظریفه یعقوبی، فرحت پویلی، حمیرا یوسف و همکارانشان را به طور خودسرانه بازداشت نمودند. در همان ماه، زنان را از حق ورود به کلب‌های ورزشی و پارک‌ها محروم کردند. در ماه دسامبر، طالبان حضور زنان در پوهنتون‌ها را «تا اطلاع ثانوی» منع اعلام نمود و عملاً زنان و دختران از دسترسی به تحصیلات متوسطه و عالی محروم شدند. چند روز بعد، طالبان به همه سازمان‌های غیردولتی داخلی و خارجی دستور دادند تا کارمندان زن خود را نیز «تا اطلاع ثانوی» از کار بازدارند. به گفته سازمان ملل متحد و سازمان‌های کمک‌های بشردوستانه دیگر، اگر ممنوعیت کار زنان در سازمان‌های غیردولتی فوراً لغو نشود، میلیون‌ها زن و کودک از حمایت‌های بشردوستانه محروم خواهند شد.

طالبان حقوق اساسی زنان و دختران را نقض کرده و آنها را در معرض تبعیض جنسیتی سیستماتیک قرار می‌دهند. به همین منوال، سیاست‌های طالبان یک سیستم سرکوب کننده را تشکیل می‌دهند که تقریباً در تمام جنبه‌های زندگی زنان و دختران را مورد تبعیض قرار می‌دهد.

جنایات مداوم در پنجشیر

جنگ در افغانستان با سقوط کابل در سال 2021 خاتمه نیافت و اکنون غیرنظامیان در پنجشیر بیشترین رنج را متحمل می‌شوند. رسانه‌های محلی در برابر خطر بزرگ برای خودشان و یک سلسله موارد نقض حقوق بشر توسط نیروهای طالبان را گزارش داده اند و در دیتابیس پروژه معلومات مکان و رویداد درگیری مسلحانه (ACLED) از 15 اگست سال 2021 حملات طالبان علیه غیرنظامیان در پنجشیر، از جمله آدم ربایی و ناپدید شدن اجباری 91 قضیه شامل می‌باشد. سازمان عفو بین الملل از سفر گزارشگر ویژه سازمان ملل به پنجشیر در ماه اکتوبر سال 2022 استقبال نمود و مشتاقانه منتظر گزارشی قوی می‌باشد که نقض حقوق بشر در آن منطقه را مستند سازی نماید.

طالبان در درگیری مسلحانه با جبهه مقاومت ملی به دنبال مجازات غیرنظامیان در پنجشیر بوده اند. به عنوان مثال، لابراتوار شواهد سازمان عفو بین الملل عکس‌ها و ویدیوهای حداقل هشت رویداد را که در رسانه‌های اجتماعی بین ماه‌های می الی اگست سال 2022 منتشر شده بودند، جمع‌آوری و تأیید کرد که در آن گروه‌های بزرگی از مردان به‌طور خودسرانه و بدون محاکمه توسط طالبان در پنجشیر بازداشت و توقیف شده اند. در مجموع، این ویدیوها حداقل 87 نفر را نشان می‌دهند که در استان اکثریت انهابسته شده اند، در مقاطع مختلف از روند بازداشت، از جمله حمل و نقل با موترهای بزرگ یا هدایت به محوطه‌های دیواری در کوه‌های پنجشیر شامل می‌باشد. در یک ویدیو، یک جنگجوی طالبان می‌گوید: «اگر در دست من می‌بود، آنها را اینجا می‌کشتم».

در یک مصاحبه با سازمان عفو بین الملل، یک مرد که شاهد بازداشت غیرنظامیان توسط طالبان پس از درگیری‌های نزدیک با جبهه مقاومت ملی بود، گفت: «پس از جنگ، طالبان بازرسی خانه به خانه را آغاز نمودند. آنها مردم را دستگیر نمودند و از خانه‌هایشان بیرون آوردند و بردند... دستگیر شدگان از قریه‌های همجوار بودند. او ادعا نمود که حداقل 54 مرد بازداشت شده اند و همه آنها غیرنظامی هستند. ویدیوهای مربوط به دستگیری، حداقل 38 نفر از این افراد را در بازداشت نشان می‌دهد.

شاهد دیگری در کنار رود پنجشیر گفت: «از مسجد با لودسپیکر [بلندگو] صدا زدند که جلسه دارند. هنگامی که مردان جمع شدند، دستان آنها را با دستمال‌های شان بسته نمودند. آنها مردم را با قنداق اسلحه لت و کوب می‌کردند. آنها افرادی را دستگیر نمودند که حتی چاقو هم نداشتند. طالبان یک ماه قبل سلاح‌های آنها را جمع آوری کرده بودند. قریه دهنی دشت ریوات حدود 50 خانه دارد. همه [این مردانی که جمع شده بودند] دستگیر یا توقیف شدند.»

طرح یا دامنه‌ی یک مکانیزم مستقل تحقیق و پاسخگویی

هر مکانیزم حقیقت یاب که توسط شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد ایجاد شود باید دارای دو دستور مرتبط به یکدیگر باشد: اول، توانایی جمع آوری، حفظ و تجزیه و تحلیل شواهد برای عدالت بین المللی در آینده، و دوم، مکانیزم تحقیقاتی و مستندسازی قوی را داشته باشد.

ماهیت جدی تداوم و تشدید نقض و تخطی‌های حقوق بشری مستلزم توجه فوری است و شورای حقوق بشر سازمان ملل قبلاً به وضوح نیاز به این مکانیزم را اعلام نموده است. پاراگراف 8 عملیاتی قطعنامه HRC 31/1-S و بند 6 اجرایی قطعنامه HRC 1/48 هر دو بر لزوم ادامه تحقیقات در مورد نقض قوانین بین المللی بشردوستانه و حقوق بشر در افغانستان تاکید می‌نمایند. یک مکانیزم تحقیقاتی بین‌المللی می‌تواند با مشخص کردن حقایق و شرایط در مورد شناسایی تخلفات و سوء استفاده‌ها، در صورت امکان، بر مسئولین چنین تخلفات و سوء استفاده‌ها، تمرکز تخصصی مسئولیت‌پذیری داشته باشد.